

**Suoran lähetyksen ja etukäteen nauhoitetun
televisio-ohjelman tuotannolliset erot ja
yhtenevyudet monikameratuotannoissa.**

Maija Koiranen

Opinnäytetyö

Mediekultur

2021

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Film och Media
Identifikationsnummer:	21819
Författare:	Maija Koironen
Arbetets namn:	Skillnader och likheter mellan en livesändning och ett förinspelat program i flerkameraproduktioner
Handledare (Arcada):	Fred Nordström
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>Detta examensarbete behandlar flerkameraproduktioner och hur vilka skillnader det finns mellan en direktsändning och ett live-on-tape program, det vill säga en förinspelad flerkameraproduktion. Syftet med den här uppsatsen är att klargöra egenskaperna hos dessa typer av program och hur deras produktion skiljer sig ur produktionssynpunkt. Studien granskar bästa praxis för finsländsk flerkameraproduktion och vad dessa metoder är i båda typerna av program. Mina forskningsfrågor är att vilka skillnader det är mellan att göra en direktsändning och ett förinspelat program och vad som påverkar beslutet att ska programmet produceras live eller inte. Studien är begränsad till finska underhållnings tv-program. Det här är en kvalitativ, intervjubaserad studie vars huvudsakliga material är intervjuer med tre finska tv-producenter. Forskningen baserar sig på och stöds av skriftligt material om ämnet. Intervjuerna visar att en direktsändning och ett förinspelat program kräver lika mycket arbete men och man ska göra det varierar. Tekniskt sett är skapandet av dessa program väldigt lika eftersom båda är flerkameraproduktioner och grundpelarna i flerkameraproduktioner är desamma oberoende på programtyp. Med livesändningar framhålls vikten av framförhållning och god planering, medan man i ett förinspelat program spelar in mer material och de bästa bitarna väljs ut i post-produktion. Att göra en livesändning kräver alltid ett motiv eftersom det är mycket dyrare att producera. Förinspelade programmen är mer kostnadseffektiva i Finland och därför det är mer populärt att producera dem. Det här examensarbetet ger läsaren en bredare bild av hur finska underhållningsprogram skapas och vilka saker som påverkar hur programmet ska genomföras</p>	
Nyckelord:	Flerkameraproduktion, direktsändning, live-on-tape, tv program, producent
Sidantal:	44
Språk:	Finska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Film and Media
Identification number:	21819
Author:	Maija Koiranen
Title:	Differences and similarities between a live television production and live-on-tape production in multi-camera productions
Supervisor (Arcada):	Fred Nordström
Commissioned by:	
<p>Abstract:</p> <p>This thesis handles multi-camera production and how making of a live broadcast differs from making a live-on-tape program i.e. pre-recorded multi-camera production. The aim of this thesis is to clarify the characteristics of these types of programs and how their preparation differs from the production point of view. This study reviews the best practices of the Finnish multi-camera productions and what these practices are in both of these program types. My research questions are how making a live broadcast differs from making a pre-recorded program and which factors affect the decision on whether to make the program as live broadcast or not. The study handles only Finnish entertainment programs. This is a qualitative, interview-based research which is based on interviews with three Finnish TV producers. The research is supported and based on the written material on the topic. The interviews show that both live broadcast and pre-recorded programs require the same amount of work but what is done and when it's done differs. Technically, the making of these programs is very similar as both are multi-camera productions and the basic pillars of multi-camera productions are the same, depending on the program. When making a live broadcast, the importance of the anticipation and good planning is emphasized while for the pre-recorded program more material is filmed on the set and the best parts are selected for the episode in post-production. Live-tv shows always require a strong motive because it is more expensive to produce. In Finland the making of pre-recorded programs is more cost-effective and that's why production companies prefer to do them. This thesis gives the reader a broader view on how Finnish entertainment TV programs are made and what reasons have an impact on how the program is produced.</p>	
Keywords:	multi-camera program, live broadcast, live-on-tape, television program, producer
Number of pages:	44
Language:	Finnish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Elokuva ja Media
Tunnistenumero:	21819
Tekijä:	Maija Koironen
Työn nimi:	Suoran lähetyksen ja etukäteen nauhoitetun televisio-ohjelman tuotannolliset erot ja yhteneväisyydet monikameratuotannoissa
Työn ohjaaja (Arcada):	Fred Nordström
Toimeksiantaja:	
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämä opinnäytetyö käsittelee monikameratuotantoja ja miten suoran lähetyksen tekeminen eroaa ”live-on-tape” -ohjelman eli etukäteen nauhoitetun monikameratuotannon tekemisestä. Opinnäytetyön tavoitteena on selkeyttää kyseisten ohjelmatyypien ominaispiirteitä ja miten niiden tekeminen eroaa toisistaan tuotannollisesta näkökulmasta. Tutkimuksessa käydään läpi suomalaisen monikameratuotannon parhaita käytäntöjä ja millaiset nämä käytännöt kummassakin ohjelmatyypissä ovat. Tutkimuskysymyksiäni ovat miten suoran lähetyksen tekeminen eroaa etukäteen nauhoitetun ohjelman tekemisestä ja mitkä vaikuttavat päätökseen siitä, päätetäänkö ohjelma toteuttaa suorana lähetyksenä vai ei. Tutkimus on rajattu käsittelemään suomalaisia televisioviihdeohjelmia. Tämä on kvalitatiivinen, haastattelupohjainen tutkimus, jonka ensisijaisena materiaalina toimii haastattelut kolmen suomalaisen televisiotuottajan kanssa. Tutkimuksen tukena ja pohjana on kirjallinen materiaali aiheesta. Haastatteluissa käy ilmi, että suoran lähetyksen ja etukäteen nauhoitetun ohjelman tekeminen vaatii yhtä paljon työtä, mutta työn painopiste milloin mitään tehdään, on eri kohdissa. Teknisesti näiden ohjelmien tekeminen on hyvin samankaltaista, sillä molemmat ovat monikameratuotantoja ja monikameratuotantojen peruspilarit ovat samat ohjelmasta riippuen. Suoraa lähetystä tehtäessä ennakoinnin ja hyvän suunnittelun tärkeys korostuvat, kun taas etukäteen nauhoitettuun ohjelmaan kuvataan enemmän materiaalia ja leikkauspöydällä valitaan ohjelmaan parhaat palat. Suoran lähetyksen tekeminen vaatii aina motiivin, sillä sen tuottaminen on huomattavasti kalliimpaa. Etukäteen nauhoitettujen ohjelmien tekeminen on Suomessa kustannustehokkaampaa, jonka takia niitä suositaan. Tämä opinnäytetyö antaa lukijalle laajemman kuvan miten suomalaisia televisioviihdeohjelmia tehdään ja mitkä asiat vaikuttavat siihen, miten ohjelma toteutetaan.</p>	
Avainsanat:	Monikameratuotanto, suora lähetys, live-on-tape, tuottaja, televisio-ohjelma
Sivumäärä:	44
Kieli:	Suomi
Hyväksymispäivämäärä:	

SISÄLTÖ

JOHDANTO	8
1.1 Aiheen valinta	8
1.2 Tutkimuskysymys	9
1.3 Tutkimuksen tavoite	9
1.4 Rajaus	10
1.5 Terminologia	11
1.6 Sammanfattning av arbetet på svenska	12
2 TEORIA JA METODI	16
2.1 Mitä on monikameratuotanto?	17
2.1.1 Monikameratuotannon työvaiheet	17
2.1.2 Parhaat käytännöt	19
2.2 Keskeisiä työrooleja monikameratuotannossa	21
2.2.1 Tuottaja	21
2.2.2 Monikameraohjaaja	22
2.2.3 Kuvamiksaaja	22
2.2.4 Kuvaussihteeri	22
2.2.5 Studio-ohjaaja	23
2.3 Live-televisio- ja "live-on-tape" -ohjelma	23
2.4 Metodi	24
2.3.1 Haastateltavat henkilöt	25
3 HAASTATTELUT	26
3.1 Milloin suora lähetys ja milloin nauhoitetaan etukäteen?	27
3.1.1 Kustannukset	28
3.1.2 Live-tunnelman luominen etukäteen nauhoitetussa ohjelmassa	30
3.2 Työvaiheet	32
3.2.1 Esituotanto ja käsikirjoitus	32
3.2.2 Kuvaukset	33
3.2.3 Jälkituotanto	35
3.3 Tuottajan haasteet monikameratuotannoissa	35
3.4 Onnistunut monikameratuotanto	37

4 YHTEENVETO JA KESKUSTELU	38
4.1 Yhteenveto tutkimustuloksista	38
4.2 Keskustelu	40
LÄHTEET	43

KUVAT

Kuva 1. Esimerkki kuva “callsheetistä”

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinta

Monikameratuotanto on yksi televisiotuotantojen kulmakivistä. Katsojalle välittyä television välityksellä vain murto-osa siitä, mitä kulissien takana tapahtuu. Live-ohjelmalta vaikuttava ohjelma ei välttämättä olekaan suora lähetys ja suorassa lähetyksessä saatetaan kameran takana ratkoa ongelmia, jotka eivät välttämättä koskaan tule ilmi suorassa lähetyksessä. Tässä tutkielmassa tulen keskittymään monikameratuotantoina toteutettuihin live-televisiotuotantoihin ja niin sanottuihin ”live-on-tape” -tuotantoihin eli etukäteen nauhoitettuihin ohjelmiin ja näiden kahden ohjelman ominaisuuksiin ja eroihin.

Jo opintojeni alussa tiesin, että minua kiinnostaa erityisesti televisio ja työt sillä saralla. Olen päässyt opintojeni aikana tekemään töitä ja työharjoitteluita hyvin erityyppisissä televisio-ohjelmissa draamasta realityyn. Kuitenkin jostain syystä juuri monikameratuotannot ovat olleet suosikkejani. Pohdin ensimmäisessä monikameratuotannossa, jossa olin mukana tuotantoharjoittelijana, paljon sitä, kuinka live-televisio-ohjelma ja ”live-on-tape” -ohjelma eroavat toisistaan ja mitä ominaisia piirteitä kummallakin ohjelmalla on, joita en pääse näkemään tai kokemaan työharjoitteluni aikana. Ajattelen asiat usein hyvin konkreettisesti, joten luonnollisesti mietin paljon, millaisia konkreettisia ominaispiirteitä kummallakin ohjelmatyypillä on, mikä niitä yhdistää ja mitkä piirteet erottavat ne toisistaan.

Suurin ero live- ja live-on-tape -tuotannoissa on se, että toinen niistä lähetetään suorana ja toinen ei. Eroavaisuuksia ja kummallekin tuotannolle ominaisia ominaisuuksia on kuitenkin enemmän ja tähän aiheeseen haluan syventyä enemmän, koska tulevaisuudessa haluaisin työskennellä monikameratuotantojen parissa. Aihe kiinnostaa minua ja haluan oppia siitä mahdollisimman paljon, joten päätin keskittää tutkimukseni tälle aiheelle. Live-televisio-ohjelmassa ja etukäteen nauhoitetussa ohjelmassa on

tiettyjä selkeitä ominaispiirteitä, jotka erottavat ne toisistaan mutta tässä tutkimuksessa haluan selvittää syitä niiden takana. Olen oppinut paljon monikameratuotannoista opiskeluiden ja työharjoittelujen kautta, mutta haluan saada laajemman käsityksen aiheesta ja selvittää syitä tiettyjen päätösten ja valintojen takaa. Haluan selvittää miksi jotkin asiat tehdään tietyllä tavalla ja mitkä ovat ne taustalla olevat syyt, jotka vaikuttaa siihen, miten asiat tehdään ja hoidetaan?

Kirjallisuutta ja opinnäytetöitä monikameratuotannoista löytyy paljon, mutta koen, että nimen omaa suoran lähetyksen ja etukäteen nauhoitetun ohjelman ominaispiirteistä ei tutkimustamateriaalia ollut helppo löytää. Tämä on yksi lisäsyy, joka sai minut valitsemaan juuri tämän aiheen.

1.2 Tutkimuskysymys

Tässä tutkimuksessa etsin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Miten suoran lähetyksen tekeminen eroaa etukäteen nauhoitettavan ohjelman tekemisestä?
- Mitkä asiat vaikuttavat päätökseen siitä tuotetaanko ohjelma suorana lähetyksenä vai etukäteen nauhoitettuna?

Moni ei välttämättä tule ajatelleeksi, että etukäteen nauhoitetun ja suorana lähetettävän viihdeohjelmien tekemisessä olisi juurikaan eroja muuta kuin lähetyksaika. Kummallakin ohjelmalla on ominaispiirteitä, joita toisessa ei ole ja näitä piirteitä ja eroavaisuuksia haluan selvittää ja tuoda myös ihmisten tietoisuuteen.

1.3 Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää suoran ja etukäteen nauhoitetun monikameratuotannon eroja ja ominaisuuksia eri tuotantovaiheissa tuotannon näkökulmasta. Haluan saada selville, mitä tuottajan pitää ottaa huomioon kummankin ohjelmatyypin työstämisessä ja miten työtavat kummassakin eroavat toisistaan.

Vaikka näillä ohjelmatyypeillä on paljon yhteistä, erojakin löytyy. Tarkoitukseni on selkeyttää näiden kahden ohjelmatyyppin ominaispiirteitä ja miten tuottajan työnkuva, työtehtävät ja huomioon otettavat asiat eroavat kummassakin ohjelmassa vai eroavatko ne ollenkaan. Haluan selvittää mitkä ovat ne syyt, jotka vaikuttavat siihen, päätetäänkö ohjelma tehdä suorana lähetyksenä vai etukäteen nauhoitettuna, sillä se on kysymys, jota olen pohtinut opintojeni alusta asti.

Tämä tutkimus on suunnattu erityisesti televisiotuotannon opiskelijoille tai siitä kiinnostuneille, jotka haluavat syventyä aiheeseen lisää ja saada enemmän tietoa monikameratuotannosta ja siitä, mitä onnistuneen monikameratuotannon toteuttamiseen vaaditaan. Tällä tutkimuksella haluan selvittää edellä mainittujen ohjelmatyyppien eroja ja ominaisuuksia, jotta tulevaisuuden opiskelijoiden olisi halutessaan mahdollista tutustua aiheeseen jo ennen työelämään hyppäämistä.

1.4 Rajaus

Tässä opinnäytetyössä tulen keskittymään monikameratuotantoihin ja suoran lähetyksen ja etukäteen nauhoitetun ohjelman eroihin ja yhtenevyyksiin tuotannollisesta näkökulmasta. Tutkielmassa selvitän, mitä konkreettisia asioita tuottajan tulee kussakin ohjelmatyypissä ottaa huomioon eri tuotantovaiheissa. Sivuan lyhyesti myös muita tuotannon osa-alueita, sillä ne ovat tärkeitä kummassakin ohjelmatyypissä. Tässä tutkimuksessa en tule käsittelemään tuotannon teknistä puolta, kuten kuvausta ja äänitystä.

Keskityn tutkielmassani suomalaisiin viihdetuotantoihin ja siihen, miten monikameratuotantoa ja viihdeohjelmia tehdään juuri Suomessa, sillä olen itse suuntautumassa alalle nimenomaan Suomeen ja kaikki tätä tutkimusta varten haastatteleman henkilöitä ovat tehneet pitkän ura täällä. Tutkimukseni pääpaino on television viihdetuotannoissa. Lisäksi tulen keskittymään vain ohjelmiin, jotka on tuotettu kokonaan monikameratuotantona. En tule käsittelemään tutkimuksessani

esimerkiksi draama- tai realityohjelmia, joissa osa ohjelmasta saatetaan kuvata useammalla kameralla ikään kuin monikameratuotantona ja osa esimerkiksi ENG-tuotantona

1.5 Terminologia

Monikameratuotanto – Tuotanto, jossa ohjelmaa kuvataan useammalla kuin yhdellä kameralla ja ohjelmaa leikataan tai raakaleikataan reaaliaikaisesti kuvamikserillä kuvatarkkaamossa tai -ohjaamossa.

Live-tv-ohjelma – Televisiolähetys, joka välitetään suorana lähetyksenä tapahtumahetkellä.

Live-on-tape -ohjelma – Reaaliajassa tai lähes reaaliajassa kuvattu televisio-ohjelma, joka lähetetään televisiosta myöhemmin. Vaikutelma suorasta lähetyksestä, mutta ohjelmaa on kuitenkin vähän leikattu ennen lähetystä.

Esituotanto/suunnitteluvaihe (pre-production) – Kaikki budjetoitu toiminta ennen kuvauksia esimerkiksi taustatyö, roolitus, kuvakäsikirjoitus ja palkkaukset.

Jälkituotanto (post-production) – Kaikki budjetoitu toiminta kuvauksen jälkeen, esimerkiksi kuva- ja äänileikkaus ja värimääritys. Tuotteen (ohjelman) markkinointi ja levitys eivät kuulu jälkituotantoon vaan ovat oma osionsa.

Monikameraohjaaja – Monikameraohjaaja ohjaa ja koordinoi kameratyötä kuvatarkkaamosta. Hänen tehtävänsä on luoda mahdollisimman toimivia ratkaisuja kuvakulmien ja siirtymien suhteen, jotta lopputulos näyttää toivotulta.

Kuvatarkkaamo/ohjaamo – Huone, jossa säädetään ja ohjataan televisiokuvaa ja joka on erillään studiosta. Muun muassa ohjaaja ja monikameraohjaaja ovat ohjaamossa nauhoitusten ajan. Ääni- ja valo-osastolla on yleensä omat ohjaamonsa.

ENG-tuotanto - ENG -lyhennys tulee sanoista “electronic news gathering.” ENG-tuotannoilla viitataan tuotantoihin, joissa kuvataan yleensä yhdellä kameralla ja

pienellä tiimillä, eikä sisältö aina ole käsikirjoitettua. ENG-tuotanto on tyypillinen tuotantomalli esimerkiksi uutisreportaaseja tai reality-ohjelmia kuvattaessa.

Kuvamiksaus/Miksausraila – Monikameraohjaajan ja kuvamiksaajan useamman kameran kuvasta koostettu yhtenäinen kuvaraila, joka suorassa lähetyksessä lähetetään sellaisenaan ulos televisiosta tai etukäteen nauhoitetussa ohjelmassa toimii raakaleikkauksena ennen varsinaista leikkausvaihetta.

1.6 Sammanfattning av arbetet på svenska

Det här examensarbetet behandlar flerkameraproduktioner och hur ett live-tv-program och ett live-on-tape, det vill säga en flerkameraproduktion som har filmats på förhand, skiljer sig från varandra. Jag har valt att undersöka det här ämnet eftersom jag personligen har ett stort intresse för flerkameraproduktioner och i framtiden önskar jag att få jobba inom det området. Som namnet redan säger, sänds ett live-tv-program i realtid medan ett live-on-tape program filmas på förhand men de båda har trots allt sina egna egenskaper vad som gör dem olika och de egenskaperna vill jag gå djupare in i det här arbetet. Mina forskningsfrågor är:

1. Vilka är skillnaderna mellan att göra ett live- och ett live-on-tape-program?
2. Vilka saker påverkar beslutet om programmet ska produceras som en livesänding eller filmas i förväg?

Det här arbetet är begränsat till underhållningsprogram i Finland och jag kommer att undersöka saken ur produktionens synvinkel. Syftet med den här undersökningen är att ta reda på hurdana skillnader och egenskaper båda programtyper har i olika skeden av produktionen och vilka faktorer som påverkar valet av hur programmet ska göras. Jag vill klargöra de här egenskaperna mellan båda programtyperna och ta reda på vad en producent ska ta i beaktande i bägge produktionerna. Det här arbetet är riktat speciellt till studeranden inom tv-produktion och de som vill fördjupa sig mera i ämnet.

Jag har genomfört den här undersökningen som en kvalitativ undersökning som baserar sig i halvstrukturerade intervjuer med tre professionella tv-producenter: Sonja Lyytinen, Sanna Padua och Jenny Nyroos. Alla tre har erfarenhet inom flerkameraproduktion, både live och förinspelat.

Som bas för min undersökning har jag använt litteratur och tidigare forskningar inom flerkameraproduktion.

En flerkameraproduktion är ett tv-program som filmas med fler än en kamera och klipps i realtid på ett elektroniskt klippbord i så kallade kontrollrum. Flerkameraproduktioner kan genomföras både i tv-studio och utanför, till exempel i en konsertsal. De tre olika produktionsskedena är förproduktion (preproduction), inspelningar (produktion) och efterproduktion (postproduktion). Till förproduktion tillhör alla konkreta och praktiska saker som man ska ta hand om innan inspelningarna. De här sakerna är bland annat all visuell och innehållsmässig planering dvs. att göra manus och bildmanus, ljusplanering, schemaläggning, anställning av arbetsteamet och casting, göra budget och att skaffa möjliga sponsorer samt bokning av utrustning och inspelningsplatser. Programmet filmas under inspelningsskedet. Då ska allt vara färdigt i förproduktion. Efter inspelningarna kommer postproduktionsskedet: där ingår klippning, ljudklippning och tilläggning av andra effekter. Detta gäller förinspelade program eftersom en livesändning inte har ett postproduktionsskede i och med att den sänds i realtid.

Till flerkameraproduktionens bästa praxis hör att alla produktioner är regisserade från ett separat kontrollrum eller kontrollbil. Det här är unikt för flerkameraproduktion och skiljer sig från andra typer av tv-produktioner. Ett flerkameraprogram klipps, med andra ord mixas, alltid samtidigt när det spelas in. Detta betyder att regissören klipper bilder från olika kameror till ett och samma spår, vilket i en livesändning är det som sänds i tv. I ett förinspelat program används detta som den första versionen av klippet innan klipparen ska editera och förkorta materialet i postproduktion. På inspelningar är tekniken ungefär likadan i båda programmen, då båda är flerkameraproduktioner.

I mitt arbete intervjuade jag tre producenter som jobbar inom tv-branschen: Sonja Lyytinen, Sanna Padua och Jenny Nyroos. Alla tre har erfarenhet inom flerkameraproduktion, både live och förinspelat.

De finns flera faktorer som påverkar beslutet ska programmet göras live eller inte. Allt börjar från innehållet. Det måste finnas ett motiv varför ett program ska göras live. Producenten och manusförfattaren måste tänka på om liveelement ger något extra för programmet. Om programmet ska innehålla någon typ av interaktion med tittaren, är det viktigt att programmet ska sändas live. En interaktion kan vara till exempel en röstning, kommentarer från publiken, eller att publiken kan påverka programmets innehåll via någon app eller webbsida. Liveelement i sig tillför innehåll till programmet då tittaren väntar på att något överraskande och oplanerat ska hända. Där det är viktigt att tänka att tillför en sådan här element till programmet något extra eller inte.

En stor faktor som påverkar valet om programmet ska sändas live eller inte, är kostnader. I Finland är det betydligt dyrare att producera en liveshow än ett förinspelat program. Orsaken till detta är att ett live-tv-program kan sändas varje vecka live under två eller tre månader. Kostnader för inspelningsplats och utrustningshyra blir mycket högre än i ett förinspelat program som kan spelas in på två veckor.

I de förinspelade programmen är målet alltid att de ska kännas och se ut så mycket som möjligt som en livesändning. Därför brukar de här programmen också ha en studiapublik för att höja stämningen och ge känslan av live-tv. Även om det finns möjlighet att filma situationer på nytt, är det något som ska undvikas, eftersom det bryter illusionen av en livekänsla och det blir svårare att få äkta reaktioner från studiapubliken om de ska reagera på samma sak igen.

Båda programtyperna har lika mycket arbete i förproduktionsskedena men det kan variera när jobbet egentligen börjar och fokus ligger på olika ställen. I en liveshow ska allt vara färdigt innan inspelningsdagen, medan i ett live-on-tape-program detaljer kan ännu fixas i postproduktion. Det här beror på typ av program: inför en liveshow, som visas varje vecka, finns det tid att till exempel filma inserter under veckan, de vill säga under programmets visningsperiod. De förinspelade programmen filmas under en

kortare tid och ofta filmas flera avsnitt på en dag och då finns det inte utrymme för att börja fixa till exempel inserter under inspelningsdagarna.

Inspelningsdagen på en livesändning och ett förinspelat program är ganska annorlunda. På en livesändning, innan själva sändningen på en livesändning, ligger fokus mycket på repetition och övningar, eftersom det inte finns utrymme för misstag. När man gör ett förinspelat program, finns det så klart någon typ av övningar också men inte i samma utsträckning som på en livesändning eftersom filmandet av ett avsnitt kan ta flera timmar och materialet ska klippas efteråt. Det är inte smart att öva lika mycket då man ännu inte vet vad som klipps in i programmet när man filmar det. I en livesändning finns det ingen postproduktion medan en postproduktion för ett förinspelat program kan ta flera månader.

Flerkameraproduktioner är stora helheter och producenten har ett stort ansvar och många problem att lösa under hela produktionen. Utmaningar som en producent för en flerkameraproduktion kan ha är bland annat teknik, planering, riskbehandling och delegering. Det är också viktigt att kunna hantera stress och ta ansvar för sina egna beslut. Producentens jobb är mycket krävande så det är viktigt att lita på sitt team så att man inte belastar sig själv för mycket.

I en lyckad flerkameraproduktion finns inte större förseningar, som påverkar hela produktionen. Det är viktigt i både en livesändning och i ett förinspelat program men ännu viktigare i en liveshow då sändningen inte får börja försenad. Det är viktigt att programmet ser visuellt bra ut och innehållet motsvarar det som kanalen har beställt. Allt detta ska göras inom den budgeten som programmet har.

Som tidigare nämnts, är flerkameraproduktion en stor helhet och det är viktigt att alla i arbetsteamet ger sitt bästa för att nå de här målen och att programmet ska bli så bra som möjligt.

2 TEORIA JA METODI

Tässä luvussa käyn läpi mitä monikameratuotanto on ja mitkä ovat monikameratuotannon parhaita käytäntöjä. Tämä kappale toimii pohjana tutkimukselleni suoran lähetyksen ja etukäteen nauhoitetun monikameratuotannon ominaispiirteistä. Jotta minun ja lukijan on helpompi ymmärtää tutkielmani tuloksia, jotka käyn läpi tulevissa luvuissa, pohjatieto aiheesta on oleellista. Tässä luvussa käyn myös läpi millä metodilla olen tämän tutkielman suorittanut ja mistä syistä.

Selvitän millaisia ohjelmia yleensä tuotetaan monikameratuotantona ja millaisia ominaispiireitä näillä eri tavoin toteutetuilla ohjelmatyypeillä on. Selvitän millaisia hyviä käytäntöjä alalla on ja miten ne toteutuvat suomalaisessa monikameratuotannossa. Minkälaiset työmallit ja työroolit ovat olennaisia monikameratuotannossa juuri Suomessa. Best practice eli parhaalla käytännöllä tarkoitetaan tekniikkaa tai metodia, jonka on todettu johtavan haluttuun lopputulokseen kokemuksen ja selvityksen perusteella. Sitoutuminen minkä tahansa alan parhaiden käytäntöjen käyttöön on sitoutumista käyttämään kaikkea käytettävissä olevaa tietoa ja teknologiaa menestyksen varmistamiseksi (TechTarget, 10.11.2021). Teoriaosuuden pohjana ovat alan kirjallisuus ja aikaisemmat tutkimukset monikameratuotannoista. Lähteitä on useita, mutta keskeisimmiksi haluan nimetä Herbert Zettlin “Television Production Handbook”, Markus Moision opinnäytetyön “Monikameratuotannon suunnittelu ja toteutus St.Michel Summerfest tapahtumaan” sekä Alexandra Lerouxin opinnäytetyö “CuePilot-ohjelma musiikkiohjelmien monikameratuotannoissa.” Zettlin teos kertoo konkreettisesti ja kattavasti televisiotuotannosta aina tekniikasta tuotantoon ja aloitteleva televisio-alan työntekijä saa kirjasta kattavan infopakettin televisiotyön maailmaan. Moision opinnäytetyö tiivistää monikameratyön peruspilarit hyvin ja Lerouxin opinnäytetyö kattavammin.

Kappaleissa 2.1-2.2 syvennyn tarkemmin mitä yleisesti pidetään monikameratuotantojen parhaina käytäntöinä. Käytännössä selvitän mitä

monikameratuotanto on ja mitkä asiat ovat ominaisia juuri monikameratuotannoille. Toisin sanoen mitä on monikameratuotanto.

2.1 Mitä on monikameratuotanto?

Monikameratuotannolla tarkoitetaan ohjelmaa, jota kuvataan useammalla kuin yhdellä kameralla ja ohjelmaa leikataan tai raakaleikataan reaaliaikaisesti sähköisellä leikkauspöydällä kuvatarkkaamossa tai -ohjaamossa. Monikameratuotantoja voidaan toteuttaa joko televisio studiossa tai ulkotuotantoautolla studion ulkopuolella. Hyviä esimerkkejä ulkotuotannoista ovat muun muassa konsertit, muut kulttuuritapahtumat ja viihdeohjelmat, jotka voidaan kuvata studio-olosuhteiden sijaan esimerkiksi urheiluhallissa tai konserttisalissa (Leroux, s.4).

Ensimmäinen suora tv-lähetys monikameratuotantona toteutettiin vuonna 1928, kun "The Queens Messenger" niminen näytelmä lähetettiin suorana lähetyksenä televisiosta (Jacobson, s.37 kappale 22). Nykyään monikameratuotantojen osuus televisiossa on suurempi kuin koskaan.

On olemassa myös ohjelmia, joista vain osa on toteutettu monikameratuotantona. Tällaisissa tuotannoissa yhdistellään sekä monikameratuotantoa että ENG-tuotantoa. Jacobson käytti esimerkkinä Huippumalli haussa ja Diili -ohjelmia, joissa molemmissa tuomarointiosio on kuvattu studiossa monikameratuotantona ja muut osuudet 1-2 kameran voimin muualla. Tämä on kuitenkin tuotantoyhtiökohtaista (Jacobson, s.13, kappale 13).

2.1.1 Monikameratuotannon työvaiheet

Monikameratuotannoissa päivät ovat usein pitkiä. Suorissa lähetyksissä viihdeohjelmissa lähetysaika on lähes poikkeuksetta ilta-aikaan ja sitä ennen on kaikenlaista valmistelua ja palaveria. Live-on-tape -lähetyksiä voidaan nauhoittaa periaatteessa mihin aikaan päivästä tahansa, mutta usein yhden 40 minuuttisen jakson

nauhoitukseen voi mennä kolmekin tuntia. Usein päivässä saatetaan myös kuvata kaksi jaksoa kerralla, jolloin päivästä tulee helposti jopa 12-tuntia pitkä.

Monikameratuotannon työvaiheet voi kiteyttää seuraavasti:

- Stage one: The idea (project development)
- Stage two: The plan (pre-production)
- Stage three: The shoot (production)
- Stage four: The final product (post-production)
- Stage five: Next steps (wrap-up and distribution)
(Jukola Art Community, 2021)

Karkeammin rajattuna tuotantovaiheet voidaan jakaa esituotanto- (preproduction), tuotanto- (production) ja jälkituotantovaiheisiin (post-production). Esituotantoon kuuluu kaikki konkreettiset asiat, jotka tulee hoitaa ennen kuvausten alkua sekä kaikki etukäteissuunnittelu. Tähän kuuluvat muun muassa kaikki visuaalinen ja sisällöllinen suunnittelu kuten käsi- ja kuvakäsikirjoitusten tekeminen tai valaistuksen suunnittelu, aikatauluttaminen, työryhmän ja esiintyjien palkkaus, budjetin tekeminen ja mahdollisten sponsoreiden hankinta sekä tekniikan ja lokaatioiden varaus.

Tuotantovaiheella tarkoitetaan kuvaus- ja nauhoitusvaihetta. Yleensä itse tuotannon toteutusvaiheessa tiedetään jo hyvinkin pitkälle mitä tullaan kuvaamaan, sekä mitä tulee kuvata tapahtumaan. (Moisio, s.3). Kuvauspäivä koostuu usein tuotanto- ja käsikirjoituspalaverista, jossa käydään läpi päivän kulku ja sisältö. Kuvauspäiviä varten tuottaja tai tuotantokoordinaattori on etukäteen laatinut päivän aikataulun, eli “callsheetin,” josta työryhmä pystyy seurata päivän kulkua.

CALL SHEET - FÖRFESTEN AVSNITT 3&4		
Avsnitt 3	Avsnitt 4	
Regissör ██████████	Regissör ██████████	
Producent ██████████	Producent ██████████	
Dag:	Datum:	Arbetstid:
3/4	4.12.2019	08:45-18:05
Call time:	Location:	
08:45	Multihallen	
Tid:	Avdelning:	Beskrivning:
09.00-09.10	Alla	Möte
09.10-09.25	Scenografi,foto,roudaren,deltagare+host	Riggning,Genomgång av bilder
09.35-09.50	Foto, ljud	Ljudcheck,Ljussättning
09.50-09.55	Alla	Kontrollcheck,deltagarna+host på start position
09.55-10.00	Alla	Startpositioner och countdown
10.00-10.20	Alla	ÖVNING AVSNITT 4
10.20-10.45	Foto,Scenografi	Fixa grejer
10.45-10.50	Alla	Kontrollcheck,deltagarna+host på start position
10.50-11.10	Alla	ÖVNING AVSNITT 3
11.10-11.35	Scenografi,foto,ljud	Fixa grejer, ljussättning+bild, soundcheck
11.35-11.40	Alla	Startpositioner och countdown
11.40-12.00	Alla	GENREP AVSNITT 3
12.00-12.10	Alla	Möte
12.10-12.40		LUNCH
12.40-12.55	Scenografi, foto	Finjustering
12.55-13.20	Ljud	Ljudcheck
13.20-13.40	Studaren,deltagarna och host	Genomgång av positionerna
13.40-13.55	Alla	Sista justeringar och start positioner
13.55	Alla	Final countdown
14.00-14.20	Alla	LIVESÄNDNING AVSNITT 3
14.20-14.50	Alla	PAUS
14.50-15.00	Alla	Möte
15.00-15.15	Foto,ljud,scenografi	Fixa grejer
15.15-15.20	Alla	Kontrollcheck,deltagarna+host på start position
15.20-15.35	Alla	GENREP AVSNITT 4
15.35-16.30	Foto,ljud,scenografi	Justeringar
16.30-16.45	Ljud	Soundcheck
16.45-17.00	Ljus och scenografi	Justeringar
17.00-17.20	Studaren,deltagarna och host	Genomgång av positionerna
17.20-17.40	Alla	Sista justeringar,start positioner och countdown
17.45-18.05	Alla	LIVESÄNDNING AVSNITT 4

Kuva 1: Esimerkki callsheetistä Yrkeshögskolan Arcadassa tuotetussa “Förfesten” monikameratuotannossa

Jälkituotantovaihe sisältää nimensä mukaisesti kaikki vaiheet tuotantovaiheen ja valmiin lopputuotteen välissä (Spohr, Clark, Higginbotham, Bakhru, 2019 s. 6, johdanto).

Jälkituotantovaiheeseen sisältyy muun muassa leikkaus, värimäärittely, äänimiksaus ja muiden efektien lisäys. Suorassa lähetyksessä jälkituotantovaihetta sen tässä merkityksessä samalla tavalla ole, sillä ohjelma tulee ulos sen kuvaushetkellä. Lisää monikameratuotannon työvaiheista löytyy kappaleesta 4.

2.1.2 Parhaat käytännöt

Monikameratuotantojen “best practice” eli parhaat käytännöt vaihtelevat riippuen missä maassa kuvataan ja välillä myös riippuen tuotantoyhtiöstä. Perusasiat ovat samat tosin

kaikkialla, sillä monikameratuotannossa on piirteitä, jotka ovat ominaisia nimen omaa monikameratuotannoille. Yhteistä on, että monikameratuotantoa ohjataan aina erillisestä ohjaamosta tai ulkotuotantoautosta. Se erottaa monikameratuotannon muista televisiotuotannoista. Monikameratuotannossa komentokieli on myös erilaista ja entistä tärkeämmässä roolissa kuin muissa tuotannoissa. Koska kameraharjoitukset ja ohjaustyö tapahtuvat erillään ohjaamosta ja pääosin sisäpuhelimen eli “intercomin” välityksellä, on tärkeää että kommunikaatio studion ja ohjaamon välillä on selkeää ja näin komentokielen selkeyden tärkeys korostuu (Zell, 2003, s.467-473).

Monikameraohjelma miksataan aina samalla kun se nauhoitetaan eikä uusintaottoihin ole usein mahdollisuutta, joten ohjelman juontajalla ja mahdollisesti muilla esiintyjillä on käytössä usein prompteri tai “cue cards” kyltit, joihin on kirjoitettu juonnot tai repliikit. Prompteri on monitori, johon luettava teksti tai juonto ohjataan ohjaamosta. Prompterin tarkoituksena on helpottaa juontajan tai esiintyjän työtä, jos vaikka juonnossa on mukana vaikeita sanoja tai hänen on vaikea muistaa ulkoa repliikkejä. Tarkoituksena on myös luoda idea siitä, että juontaja puhuu suoraan kameralle ja siten katsojalle eikä vain lue juontoaan suoraan paperilta (Zettl, 2003, s.397). Prompteria voidaan käyttää myös ENG-tuotannoissa, mutta se on ehdottomasti yleisempää monikameratuotannoissa puhuttaessa viihdeohjelmista. Nykyaikana prompterin käyttö on huomattavasti yleisempää, kuin fyysisten kylttien, koska se on nopeampaa. Suomessa ei tietääkseni missään viihdeohjelmissa, joita toteutetaan monikameratuotantona, käytetä enää paperisia kylttejä. Maailmalla niitä kuitenkin edelleen käytetään ja esimerkiksi supersuosituksessa Yhdysvaltalaisessa Saturday Night Live -ohjelmassa niitä käytettiin edelleen vielä vuonna 2019 ja mahdollisesti edelleen (Creating Saturday Night Live: Cue cards, 2019).

Leroux tiivistää monikameratuotannon keskeisimmät työvaiheet seuraavasti: suunnittelu, harjoitus ja lähetys tai taltiointi (Leroux, 2015). Jos tehdään suoraa lähetystä, jälkityötä ei luonnollisesti juurikaan ole, mutta “live-on-tape” -ohjelmaa kuvattaessa jälkityö on myös keskeinen työvaihe monikameratuotannossa. Suomessa etukäteen nauhoitettuja viihdeohjelmia tehdään enemmän kuin suoraa lähetystä, joten jälkityö itsessään on myös osa parhaita käytäntöjä Suomessa. Etukäteen nauhoitetuissa

monikameratuotannoissa ohjelma miksataan reaaliajassa mahdollisimman valmiiksi ja leikkauspöydällä tavoitteena on napakoittaa ja lyhentää lähetystä.

Tulen käymään läpi laajemmin millaista monikameratuotannon tekeminen on Suomessa myöhemmissä kappaleissa, joissa alan ammattilaiset pääsevät ääneen.

2.2 Keskeisiä työrooleja monikameratuotannossa

Monikameratuotannossa on paljon samoja työrooleja, kuin muissakin audiovisuaalisissa tuotannoissa. Seuraavassa osiossa avaan lyhyesti muutamien työroolien merkityksiä, jotka ovat vahvasti läsnä nimen omaan monikameratuotannoissa.

2.2.1 Tuottaja

Lyhyesti sanottuna tuottaja on vastuussa koko tuotannosta ja siitä, että kaikki toteutuu suunnitellusti. Hän pitää huolen, ettei budjetti ylity ja toimii yhteyshenkilönä asiakkaalle ja esiintyjille tai heidän managereille. Ida Kentala kiteytti opinnäytetyössään *Filmproducentens arbetsbelastning* (s. 11) tuottajan työnkuvan ytimekkäästi näin:

the right people (cast, crew)

in the right place (location, studio)

in the right time (on schedule)

and at the right price (within budget).

(alkuperäinen lainaus Gates 2003, s. 7 kappale 1)

Tuottaja on siis vastuussa kaikista näistä osa-alueista, vaikkakin isommissa tuotannoissa jotkut yllämainituista työtehtävistä tai osa niistä delegoidaan muille.

Vastaava tuottaja hoitaa usein tuotantoyhtiössä edellä mainittuja tehtäviä mutta useammassa tuotannossa samanaikaisesti (Zell, 2003, s. 385). Tuottaja hoitaa usein yhtä tuotantoa kerrallaan, ja vastaa siitä vastaavalle tuottajalle.

2.2.2 Monikameraohjaaja

Monikameraohjaajan vastuulla on koordinoida etenkin kameratyötä mutta myös kaikkea muuta teknisiä osa-alueita, jotka liittyvät ohjelman visuaalisuuteen. Hänen vastuullaan on taltioida ohjelman oleelliset asiat oikeaan aikaan, sillä tavoitteena on luoda mahdollisimman valmis lopputuote (ohjelma) kuin mahdollista. Suorassa lähetyksessä ei ole mahdollista korjata mitään jälkituotannossa, joten monikameraohjaajan ohjaus on silloin jo valmis lopputuote, joka tulee sellaisenaan ulos (Zell, 2003, s.467). Monikameraohjaaja pitää huolen, että mahdolliset grafiikat tulevat ruudulle oikeaan aikaan. Karkeasti monikameraohjaajan ja ohjaajan työnkuvan voi erotella siten, että monikameraohjaaja on vastuussa teknisen puolen ohjaamisesta ja visuaalisuudesta. Ohjaaja on taas taiteellisessa päävastuussa ja vastaa ohjelman etenemisestä, rytmistä ja sisällöstä (Kuutiomedia, 5.11.2021)

2.2.3 Kuvamiksaaja

Kuvamiksaajan tehtävänä on valita ulospäin näkyvä kuva (Moisio, s.5). Käytännössä monikameraohjaaja viestii kuvamiksaajalle, minkä kameran kuvaa näytetään seuraavaksi, jolloin kuvamiksaaja konkreettisesti vaihtaa kuvan seuraavan kuvamikserin avulla.

2.2.4 Kuvaussihteeri

Kuvaussihteeri toimii monikameraohjaajan oikeana kätenä. Taarasti kertoo opinnäytetyössään, että kuvaussihteerin tulee pitää huoli siitä, että ohjaamossa ja studiossa tiedetään aina mitä seuraavaksi tapahtuu. Hän myös varoittaa kuvaajia ja miksaajaa tulevista kuvista ja laskee esimerkiksi kuvien kestot ja mainoskatkolta paluun jäljellä olevan ajan ääneen. Näin monikameraohjaaja saa rauhassa keskittyä luovaan työhön (Taarasti, 2015, s.7)

2.2.5 Studio-ohjaaja

Studio-ohjaajan, eli Suomessa alalla usein kutsuttuna “studari,” tärkein tehtävä on koordinoida tapahtumia studion puolella ja kuunnella monikameraohjaajan ja ohjaajan ohjeita. Hän välittää viestit ohjaamosta eteenpäin esiintyjille ja muille henkilöille studiossa. Hän pitää huolen muun muassa siitä, että esiintyjät ovat oikeilla paikoilla oikeaan aikaan, rekvisiitat ovat kunnossa ja ne ovat siellä, missä niiden kuuluu olla. (Zell, 2003 s.446-448). Studio-ohjaajan toinen tärkeä tehtävä on ohjata mahdollista yleisöä ja neuvoa heitä tarpeen mukaan. Hän on vastuussa yleisön ohjaamisesta.

2.3 Live-televisio- ja “live-on-tape” -ohjelma

Live-televisio- ja live-on-tape-ohjelma ovat monikameratuotantoja, joilla on yksi selkeä ero: lähetysaika. Live-televisio-ohjelma lähetetään nimenomaan suorana lähetyksenä tapahtumahetkellä, kun taas live-on-tape jälkeensä. Gerald Millerson kuvailee live-on-tapea seuraavin sanoin: Live-on-tape on tuotanto, joka kuvataan alusta loppuun ilman taukoja tai myöhempää editointia (Millerson 1994, s.215). Nykypäivänä live-on-tape-ohjelmia muokataan ja editoidaan jälkikäteen, mutta tavoitteena on kuvata ja leikata studiossa ja ohjaamossa mahdollisimman valmis lopputuote. Etukäteen nauhoitetussa monikameratuotannoissa, eli live-on-tapessa, on mahdollisuus kuvata asioita uusiksi, joskin sitä pyritään välttämään. Suorassa lähetyksessä virheille taas ei ole varaa ja jos niitä tulee, ne näkyvät lopputuloksessa heti, eikä asialle voi mitään.

Yleisiä live-on-tape ohjelmia Suomessa ovat erilaiset viihde- ja paneeliohjelmat, kuten esimerkiksi Penkinlämmittäjät, Noin viikon uutiset ja Masked Singer Suomi. Myös konsertteja kuvataan paljon etukäteen, kuten esimerkiksi Ylen näyttämät koosteet Ruisrock festivaalilta. Urheilukisat, erilaiset gaalat ja uutiset ovat lähes poikkeuksetta suorina lähetyksiä, ellei kyseessä ole uusintalähetyks. On myöskin yleistä, että viihdetuotantoja tuotetaan suorina lähetyksinä. Tällaisia ohjelmia ovat muun muassa

Tanssii tähtien kanssa, Talent Suomi ja The Voice of Finland, joista kahdessa viimeisessä on osa kuvattu live-on-tapena ja finaali-jaksot suorana lähetyksenä.

Tekninen puoli ja työryhmä ovat hyvin samankaltaisia molemmissa ohjelmissa, sillä molemmat kuvataan useammalla kameralla monikameratuotantoa. Suurin tekninen ero on se, että live-televisio-ohjelma vaatii luonnollisesti tekniikkaa ohjelman striimaamiseen suorana lähetyksenä ja jonkun tai jotkut hoitamaan sitä. Etukäteen nauhoitetussa monikameratuotannossa ohjelma käy nauhoituksen jälkeen vielä leikkauspöydällä, ennen kuin se lähetetään ulos televisiosta tai muista suoratoistopalveluista, joten siihen tarvitaan luonnollisesti leikkaajan tai leikkaajia.

Suomessa työskentelymallit live-televisio-ohjelmassa ja live-on-tape -ohjelmassa ovat pitkälti hyvin samanlaisia, sillä pohjimmiltaan ohjelmien tyyli ja tekniikka ovat hyvin samankaltaisia. Suorassa lähetyksessä etukäteissuunnittelu korostuu entistä enemmän, sillä virheisiin ei ole varaa ja ohjelman täytyy alkaa sille määrättyyn aikaan. Kenraaliharjoitukset eivät voi venytä liikaa, sillä muuten koko tuotanto venyy, mikä pahimmassa tapauksessa johtaa siihen, että kaikki ei ole valmista ennen lähetyksen alkua. Etukäteen nauhoitetuissa ohjelmissa on taas tapana kuvata paljon enemmän materiaalia, mitä ohjelma-aikaan mahtuu ja sieltä valitaan parhaat ja onnistuneimmat vedot itse lähetykseen. Suomessa live-on-tape ohjelmissa saatetaan ottaa uusiksi jokin asia vaikka pienen sanavirheen tai esiintyjän huonon asennon takia.

2.4 Metodi

Kappaleissa 2.1-2.3 käsittelevät tutkimuksen teoriapohjaa, jossa kerroin monikameratuotannon parhaista käytännöistä. Tämä kappale tulee käsittelemään tutkimusmetodia ja millä tavoin olen tutkimukseni toteuttanut. Toteutin tutkimukseni kvalitatiivisena tutkimuksena, jonka pohjana toimii avoimet, puolistrukturoidut teemahaastattelut alan ammattilaisten kanssa sekä teoriaosuudessa alan kirjallisuus. Kvalitatiivisella metodilla tarkoitetaan tutkimusmenetelmää, jossa kerätään, analysoidaan ja tulkitaan haastatteluja, osallistujia havaintoja ja kirjoitettua tekstiä ymmärtääkseen tutkittavan asian tarkoitusta sekä suhteita ja käytösmaalleja (Tracy 2019,

s.7, kappale 1). Puolistrukturoidussa haastattelussa korostetaan ihmisen tulkintaa asiasta ja hänen antamia merkityksiä asioista (Tuomi & Saarijärvi 2008 s. 75). Vaikka tutkimukseni aihe ei ole täysin subjektiivinen vaan tarkoituksena on tutkia aihetta yleismaailmallisesti, päädyin kvalitatiivisen, eli laadulliseen tutkimusmenetelmään, koska koen, että aiheesta saa enemmän irti haastattelemalla muutamaa alan tuntevaa henkilöä syvemmin, kuin monta pintapuoleisesti. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on tutkia ja tarkastella aihetta syvemmällä tasolla. Haastattelin kolmea tuottajaa, jotka kaikki ovat työskennelleet vuosia alalla, erityisesti monikameratuotannoissa niin live- kuin “live-on-tape” -ohjelmissa ja joilla voi katsoa olevan vankka tuntemus alan parhaan käytännön suhteen. Haastateltavat henkilöt saivat kertoa vapaasti esimerkkejä ohjelmista, joiden tuotannossa he ovat itse olleet mukana tai sitten yleisesti Suomen erilaisista viihdeohjelmista. Haastattelut toteutettiin videopuhelun kautta koronapandemiasta johtuen.

2.3.1 Haastateltavat henkilöt

Haastattelin yhteensä kolmea tuottajaa, jotka ovat työskennelleet alalla jo pitkään. Haastateltavina olivat **Sonja Lyytinen, Sanna Padua ja Jenny Nyroos**. Keskustelimme jokaisen kanssa aiheesta yleismaailmallisesti eli haastattelut eivät keskittyneet keskitetysti joihinkin tiettyihin ohjelmiin.

Sonja Lyytinen toimii haastatteluhetkellä (2021) tuottajana tällä hetkellä FremantleMedian tuottamassa Masked Singer Suomi ohjelmassa, jossa julkisuuden henkilöt laulavat ja esiintyvät tunnistamattomana maskin takaa ja yleisö sekä ohjelman panelistit yrittävät arvata laulajan henkilöllisyyden. Tuottajan roolissa hän on toiminut myös Kultainen Venla gaalassa sekä Yle:n Saunapäivä-ohjelmassa. Lisäksi hän on aiemmin toiminut eri työrooleissa muun muassa Enbuske, Veitola & Salminen keskusteluohjelmassa ja erilaisissa realityohjelmissa kuten Masterchef Suomi ja Huvila&Huussi.

Sanna Padua työskentelee haastatteluhetkellä (2021) vastaavana tuottajana ITV Studios Finlandin tuottamassa The Voice of Finland -ohjelmassa. Padua on työskennellyt useissa eri Suomen suurissa tuotantoyhtiöissä ja ollut muun muassa mukana kehittämässä SuomiLove -ohjelmaa ja formaattia. Hän aloitti uransa mainospuolella ja siirtyi myöhemmin tv-puolelle. Hän on työskennellyt pitkälti gameshow- ja realityohjelmien parissa kuten Linnan tähdet ja Farmi.

Jenny Nyroos on haastatteluhetkellä (2021) työskennellyt jo useamman vuoden tuottajana Endemol Shine Finlandilla. Tällä hetkellä on työskennellyt samassa yhtiössä vuoden vastaavana tuottajana. Jenny on vuosien aikana työskennellyt monissa Suomen isoimmista viihdeohjelmissa, muun muassa Idolsissa, The Voice of Finlandissa, Masterchef Suomi ja viimeisimpinä The Wall Suomi ja Ex on the Beach. Tuottamisen lisäksi Nyroos on tehnyt paljon monikameraohjaajan töitä.

3 HAASTATTELUT

Kappale 3 keskittyy haastatteluihin, jotka suoritin edellä mainittujen alan ammattilaisten kanssa. Haastattelut toimivat pääasiallisena materiaalina tutkimukselleni. Haastatteluiden tavoitteena on ollut saada vastaukset tutkimuskysymyksiin ja syventyä teoriaosuudessa läpikäymiini parhaisiin käytäntöihin. Kappaleessa käsittelen syitä päätökseen siitä, toteutetaanko ohjelma suorana lähetyksenä tai nauhoitetaanko se etukäteen, miten työvaiheet eroavat kummassakin ohjelmatyypistä, millainen on onnistunut monikameratuotanto ja millaisia haasteita monikameratuotannon tekemisessä on.

3.1 Milloin suora lähetys ja milloin nauhoitetaan etukäteen?

Suoran lähetyksen tekemiseen pitää aina olla joku motiivi, miksi sen pitää olla suora (Lyytinen, 2021). Kaikki lähtee liikkeelle kanavan tarpeista ja mitä he haluavat tietyllä ohjelmapaikalla esittää. Lähettämällä ohjelman suorana kanava haluaa antaa katsojalle tunteen lähetyksen tapahtumaan osallistumisesta reaaliajassa eli toisin sanoen halutaan tehdä ohjelmasta ikään kuin tapahtuma, joka tapahtuu juuri sillä hetkellä (Padua, 2021). Usein television viihdeohjelmissa, jotka tuotetaan suorina lähetyksinä, on mukana jonkinlainen interaktio yleisön kanssa, jolloin ohjelman tekeminen suorana lähetyksenä on välttämätöntä. Se voi olla esimerkiksi tyypillinen katsojaäänestys, jossa katsojat äänestävät suosikkiaan, mitä on totuttu näkemään lukuisissa suomalaisissa viihdeohjelmissa kuten esimerkiksi Big Brother, The Voice of Finland ja Tanssii tähtien kanssa. Joissakin ohjelmissa katsojat voivat kommentoida tapahtumia sosiaalisessa mediassa ja näitä kommentteja saatetaan nostaa suoraan lähetykseen. On myös ohjelmia, joissa voi olla olemassa sovellus tai nettisivu, jonka kautta katsojat pääsevät vaikuttamaan ohjelman sisältöön muutenkin kuin vain äänestämällä suosikkiaan. Hyväntekeväisyyskeräyksissä usein päivitetään lahjoitetun summan määrää reaaliajassa. Kun voittaminen tai muu tuloksen julkistaminen tapahtuu sillä hetkellä, sen välittäminen televisiosta suorana on oleellista, jotta myös kotikatsoja saa kokea saman jännityksen kuin paikalla studiossa oleva katsoja (Lyytinen, 2021).

Suorassa lähetyksessä lisäsisältöä ohjelmaan tuo jännitys siitä, että onnistuuko kaikki ja menevätkö asiat suunnitelman mukaan. Katsojan näkökulmasta on mielenkiintoista, jos tapahtuu jotain yllättävää ja suunnittelematonta. Suorassa lähetyksessä on aina riski siihen, että kaikki ei mene täysin suunnitelman mukaan. Oleellista on miettiä, tuoko suoran lähetyksen jännitys mitään lisää siihen hetkeen, jotta ohjelma olisi järkevää ja kannattavaa toteuttaa suorana lähetyksenä. Nyroos nostaa esimerkiksi tästä The Voice of Finlandin alkupään jaksot, joissa valta jatkoon menijöistä on vielä kokonaan tuomareilla (Nyroos, 2021). Kilpailu on vielä niin alussa ja kun yleisö ei vielä pysty vaikuttamaan

tapahtumien kulkuun, suorana lähetyksenä näiden jaksojen kuvaaminen toisi enemmän lisähaastetta kuin hyötyä.

Ajankohtaisuudella on myös paljon painoarvoa siinä, tehdäänkö ohjelma suorana lähetyksenä vai ei. Keskusteluohjelmissa suora lähetys ei ole ehkä välttämätöntä, mutta se korostaa ohjelman sisällön ajankohtaisuutta ja on siksi usein toivottua kyseisiä ohjelmia tuottaessa. Esimerkiksi erilaisten palkintogaaloja- tai jotakin urheilukilpailua on turha katsoa jälkeenpäin nauhalta, kun katsoja on saanut tietää tuloksen jo uutisista (Lyytinen, 2021).

Lyytinen kertoo, että esiintyjien tukeminen on erityisen tärkeää suoraa lähetystä tehtäessä. Käsikirjoittajan ja ohjaajan täytyy olla esiintyjien tukena ohjaamosta korvanapin kautta ja olla valmiita auttamaan erityisesti yllättävissä tilanteissa. Tämä sama pätee myös etukäteen nauhoitetuissa ohjelmissa, mutta suorassa lähetyksessä esiintyjien saama tuki on entistä tärkeämpää, sillä virheisiin ei suorassa lähetyksessä ole varaa (Lyytinen, 2021). Padua korostaa, että suoraa lähetystä tehtäessä riskienhallinta ja kyky reagoida asioihin nopeasti ovat erityisen tärkeitä. Live-ohjelmaa harjoitellaan enemmän ja tekniikan toimintaa varmistetaan useaan otteeseen mutta ikinä ei voi tietää mitä tulee käymään, kun on kyseessä suora lähetys. Nopea reagointi on tärkeää, sillä suoran lähetyksen tulee alkaa sille ilmoitettuun aikaan eikä myöhästymisiin ole samalla lailla varaa kuin etukäteen nauhoitettavaa ohjelmaa kuvattaessa (Padua, 2021).

3.1.1 Kustannukset

Lyytinen, Padua ja Nyroos kaikki kertovat, että suurin syy, joka vaikuttaa päätökseen siitä, tehdäänkö ohjelma suorana lähetyksenä vai etukäteen nauhoitettuna on raha. Suomessa live-televisio-ohjelman tuottaminen on kallista, ohjelmasta riippuen jopa 40–50% kalliimpaa, kuin etukäteen nauhoitetun ohjelman tekeminen. On huomattavasti kalliimpaa tuottaa joka viikonloppuinen live-lähetys, koska kaluston ja studion vuokraus yksittäisille päiville on kalliimpaa kuin se, että ne vuokrattaisiin pariksi viikoksi, jolloin lavasteita ei tarvitse purkaa ja kasata uudestaan (Nyroos, 2021). Esimerkiksi Masked Singer Suomea näytetään televisiossa 10–13 viikon ajan yksi jakso

viikossa, mutta koko ohjelma on studiolla kuvattu parhaimmillaan viidessä päivässä. Jaksoja kuvataan usein kaksi päivässä, jolloin lavasteiden tulee olla siellä vain 2–3 viikkoa, jolloin luonnollisesti studion vuokraus, valaistukset ja muut studiokustannukset ovat paljon pienempiä, kuin jos ohjelmaa kuvattaisiin reaaliajassa useita viikkoja (Lyytinen, 2021). Vaikka suorassa lähetyksessä ei ole yhtä paljon, lähes ollenkaan, jälkituotanto- ja leikkauskuluja, ovat suoran lähetykset kulut siltikin suurempia, kuin etukäteen nauhoitetun ohjelman (Padua, 2021).

Kanava tekee päätöksen siitä, mihin ja millaiseen ohjelmaan he haluavat satsata. Tällöin vertaillaan vastaavien ohjelmien katsojalukuja ja mainosmyyntiä ja muun muassa sen pohjalta mietitään, onko live-elementtiin satsaus kannattavaa. Mainoskanavilla Suomessa “prime-time” eli paras katseluaika, jolloin on yleensä suurimmat katsojaluvut, on perjantaista sunnuntaihin iltaisin, ja niihin ohjelmapaikkoihin kanavat haluavat yleensä panostaa eniten (Nyroos, 2021).

Henkilöstökulut ovat myös iso tekijä, jotka nostavat kustannuksia. Mitä pidemmäksi ajaksi joutuu sitouttaa ihmiset tiettyyn tuotantoon, sitä kalliimpaa se on. Etukäteen nauhoitetun ohjelman kuvaaminen on melko tiivis paketti, joka saatetaan kuvata parissa viikossa, jolloin iso osa työntekijöistä on kiinnitettynä siihen tuotantoon vain siksi ajaksi, vaikka sitä televisiossa näytettäisiin useampi kuukausi (Padua, 2021). Myös esiintyjien sitouttaminen ohjelmaan pitkäksi aikaa on haasteellista. Julkisuudesta tuttujen esiintyjien palkkiot ovat muita korkeampia ja lisäksi heitä voi olla muutenkin vaikeaa sitouttaa moneksi kuukaudeksi yhteen projektiin (Lyytinen, 2021).

Ohjelmassa, joka tuotetaan suorana lähetyksenä, on periaatteessa samat fasilitetit ja jaksoja voi olla suurin piirtein saman määrä, mutta kun sitä kuvataan vain yksi jakso viikossa, joudutaan studion vuokraa ja muita kuluja maksamaan joko koko ajalta tai vaihtoehtoisesti aina kasata ja purkaa lavasteet uusiksi ennen lähetystä, jolloin lisäkuluja syntyy väistämättä (Lyytinen & Nyroos, 2021). Tiivistetysti voi sanoa, että “live-on-tape” eli etukäteen nauhoitettujen ohjelmien tekeminen on huomattavasti kustannustehokkaampaa, kuin suoran lähetyksen tekeminen (Lyytinen, Padua, Nyroos

2021).

3.1.2 Live-tunnelman luominen etukäteen nauhoitetussa ohjelmassa

“Live-on-tape” -ohjelmissa pyritään aina siihen, että se tuntuu ja näyttää mahdollisimman paljon suoralta lähetykseltä. On olemassa keinoja, millä etukäteen nauhoitetussa ohjelmassa pyritään luomaan suoran lähetyksen tuntua, vaikka lauantai-iltana lähetettävä ohjelma kuvattaisiin arki-aamuna.

“Yleisön läsnäolo on ihan a ja o, että se on ihan todella tärkeä, että miten se tunnelma luodaan, niin musta se yleisö on ihan ykkönen. Yleisön reagointi on se millä sitä hyvin pitkälti luodaan sitä mielikuvaa, että ikään kuin tää olisi (live) ja että se on yhtä hyvä kuin live-ohjelma.” (Nyroos, 2021)

Kaikki haastatellut henkilöt painottivat paikan päällä olevan yleisön merkitystä. Yleisön reaktioilla ohjelmassa tapahtuviin asioihin luodaan hyvin pitkälti mielikuvaa siitä, että ohjelma ikään kuin olisi suora lähetys. Television suorana lähetyksenä kuvattavia viihdeohjelmia harvoin tehdään ilman yleisöä. Tällöin yleisön ollessa poissa, ohjelmasta häviää tietty jännitys, kun kukaan ei ole reagoimassa lavalla tai studiossa tapahtuviin asioihin. Nyroosin mukaan “live-on-tape” -ohjelmat, joissa ei ole yleisöä ovat yleensä huomattavasti pienempiä tuotantoja. Isommat viihdeohjelmat, sekä suorat lähetykset että etukäteen nauhoitetut ohjelmat, vaativat yleisön toimiakseen (Nyroos, 2021).

Paduan mukaan studio-ohjaaja on isossa roolissa varsinkin silloin kun paikalla on yleisöä. Hänen on tärkeä saada nostettua yleisön tunnelma ylös ja luoda studiolla tunne siitä, kuin ohjelma esitettäisiin parhaaseen katseluaikaan, vaikka tosiasiasa kuvauspäivä olisi tiistaina aamupäivällä (Padua, 2021). Studio-ohjaajan vastuulla on pitää yleisössä tunnelma lämpimänä ja olla vuorovaikutuksessa heidän kanssaan silloin kun nauhoitus ei ole käynnissä. Vaikka vastuu yleisön lämmittelystä ja tunnelman nostatuksesta on studio-ohjaajalla, myös juontaja voi tehdä oman osansa hyvän tunnelman saavuttamiseksi (Lyytinen, 2021).

Vaikka ohjelma nauhoitetaan etukäteen, pyritään se toteuttamaan mahdollisimman suunnitellusti, jotta välttyttäisiin siltä, että jotain täytyisi kuvata uudestaan. Lyytinen kertoo, että Masked Singer Suomea nauhoittaessa harvoin otetaan juontoja uusiksi ja esityksiä ei olla otettu kertaakaan (Lyytinen 2021). Samaa sanoo Padua, kun puhutaan The Voice of Finlandin alkukauden etukäteen nauhoitetuissa jaksoista (Padua, 2021). Tämä helpottaa myös studioyleisön hyvän tunnelman ylläpitämistä, ettei heidän tarvitse reagoida uudestaan jo nähtyyn ja kuultuun esitykseen tai puheenvuoroon. Näin paikalla olevasta yleisöstä saadaan nauhalle heidän aito reaktionsa.

Viihdeohjelmissa yleensä juontaja on ainoa, kenellä on jonkinlainen käsikirjoitus, että mitä hänen tulee sanoa (Lyytinen, 2021). Mikäli ohjelma kuvataan esimerkiksi tiistaiaamuna ja ohjelma näytetään sunnuntai-iltana, täytyy juontajan huomioida nämä omissa juonnoissaan (Padua, 2021). Jatkuvuuden ja katsojien kannalta on tärkeää, että päivät menevät juonnoissa oikein, sillä se aiheuttaisi katsojissa hämmennystä, jos sunnuntai-illan ohjelmassa puhuttaisiin tiistaista.

Myös sosiaalisella medialla on iso merkitys live-tunnelman luomisessa. Etukäteen nauhoitetussa ohjelmassa ei pystytä sisällyttämään mukaan sosiaalisessa mediassa löytyviä kommentteja tai muita yleisön reaktioita, mutta sosiaalinen media voi elää ohjelman mukana reaaliajassa lähetyksen aikana. Padua kertoo, että The Voice of Finlandin sosiaalisen median kanavat ovat aktiivisia myös etukäteen nauhoitettujen jaksosten aikana ja niihin tuotetaan sisältöä aktiivisesti lähetyspäivänä ja pitkin viikkoa. Myös muu media elää ja seuraa siinä hetkessä. Sosiaalisen median ollessa aktiivinen lähetyspäivänä, tukee se katsojalle tunnetta siitä, kuin ohjelman tapahtumat tapahtuisivat reaaliajassa. Myös erilaisia kaupallisia arvontoja on mahdollista toteuttaa sosiaalisessa mediassa ohjelman lähetyksiaikaan riippumatta siitä, onko kyseessä suora lähetys vai ei (Padua, 2021).

3.2 Työvaiheet

3.2.1 Esituotanto ja käsikirjoitus

Puhuttaessa esituotantovaiheesta, Nyroos sanoo, että molemmissa suoran lähetyksen ja etukäteen nauhoitetun ohjelman työmäärä on sama, mutta painopiste milloin mitään tehdään, on eri. Etukäteen nauhoitetussa ohjelmassa esituotanto- ja käsikirjoitusvaihe voivat olla lyhyempiä, koska ohjelmaa tehdään ja muokataan vielä niin paljon jälkituotantovaiheessa. Aina kaikki insertit eivät ole valmiita tai niitä ei ole edes aloitettu kuvaamaan ohjelman nauhoitusvaiheessa, ellei ohjelmassa esiintyvien tulee jollain lailla ohjelmassa reagoida niihin. Tällaisessa tapauksessa niistä täytyy olla vähintään raakaversio valmiina myös etukäteen nauhoitetussa ohjelmassa (Nyroos, 2021). Etukäteen nauhoitetuissa ohjelmissa insertit pystytään kuvaamaan ja grafiikat lisäämään ohjelman nauhoituksen jälkeen, kun taas suorassa lähetyksessä kaiken tulee olla valmista ennakkoon. Kaikki on todella tarkkaan suunniteltu etukäteen. Suorassa lähetyksessä täytyy ikään kuin tehdä kaikki jälkityöt ennakkoon (Padua, 2021).

Lyytinen tiivistää, että etukäteen nauhoitettua ohjelmaa lähettäessä kuvaamaan, paketin täytyy olla valmiimpana. Tällä hän viittaa erityisesti Masked Singer Suomeen, jossa esimerkiksi inserttien tulee olla tehtynä jo kuvausvaiheessa, sillä panelistien täytyy pystyä reagoimaan niihin. Täysin valmiita niitä ei tarvitse olla ja niitäkin muokataan vielä jälkituotantovaiheessa. Lyytinen nostaa esille myös, että monissa viikottain suorana lähetyksinä toteutettavissa ohjelmissa kuvataan inserttejä pitkin viikkoa. Esimerkiksi Tanssii Tähtien Kanssa -ohjelmassa kuvataan paljon inserttejä viikonlopun lähetystä varten samalla viikolla, sillä niitä ei kaikkia pystytä kuvaamaan ennakkoon, kun äänestystulos ei ole tiedossa. Toinen esimerkki, jonka Lyytinen nostaa esille on Putous, jossa sketsejä saatetaan käsikirjoittaa ja viimeistellä juuri ennen lähetyspäivää. Suorissa lähetyksissä, joita näytetään viikottain, on jaksorungot olemassa, mutta sisältöä käsikirjoitetaan ja muokataan vielä lähetysviikolla. (Lyytinen, 2021).

Tällä uskon, että Lyytinen viittaa siihen, että etukäteen nauhoitettavan ohjelman kuvauksissa ei yksinkertaisesti ole aikaa suurille muutoksille, koska jaksoja kuvataan

useita lyhyen ajan sisään. Käsikirjoitusten täytyy olla valmiita, jotta jaksot saadaan kuvattua tehokkaasti. Vaikka insertit ja grafiikat voidaan lisätä jälkikäteen, täytyy kaiken muun olla valmista, jotta kuvaukset saadaan aikataulun mukaan suoritettua. Viikoittain lähetettävissä suorissa lähetyksissä on enemmän varaa tehdä viime hetken muutoksia kuluvalle viikolla ja reagoida esimerkiksi viikon tapahtumiin, jos ne ovat ohjelmalle olennaisia.

3.2.2 Kuvaukset

Nyroos, Padua ja Lyytinen kaikki kertovat, että isoin ero suoran lähetyksen ja etukäteen nauhoitetun ohjelman kuvauksissa on se, että etukäteen nauhoitetun ohjelman kuvauksissa kuvataan usein useampi jakso yhden päivän aikana. Yhden jakson kuvaukseen menee yleensä kauemmin aikaa, kun suoran lähetyksen kuvaamiseen ja lähettämiseen. Esimerkiksi Masked Singer Suomessa panelistit saattavat puhua ja spekuloida puoli tuntia kuka maskin takana on, kun televisiossa siitä nähdään vain lyhyt pätkä. Esiintyjien puvut ovat hankalia ja niiden päälle pukeminen voi olla vaikeaa ja aikaavievää. Koska ohjelma kuvataan etukäteen, antaa se myös enemmän mahdollisuuksia lavasteiden ja rekvisiitan kanssa, kun ei tarvitse huolehtia siitä, että saadaanko lava kuntoon mainoskatkon aikana. Etukäteen nauhoitetuissa ohjelmissa on siis mahdollista kerätä materiaalia enemmän talteen ja jälkituotannossa valita sieltä parhaat palat ohjelmaan mukaan tai esimerkiksi poistaa sellaiset kommentit, jotka eivät sovi perheohjelmaan, jos kyse on perheohjelmasta (Lyytinen).

Paduan mukaan etukäteen nauhoitetun ohjelman kuvauksissa on vähän enemmän liikkumavaraa siinä, että kuvausten alkamista voi vähän venyttää, mikäli jokin asia kuten harjoitukset, venyy. Aikataulusta ei kuitenkaan saa liikaa poiketa, sillä muuten koko päivän aikataulut venyvät siinä samalla. Varsinkaan silloin, jos paikalle on tulossa yleisöä. Lisäksi joitain asioita on mahdollista kuvata uudestaan tai kuvata useampi eri versio siitä, kuten juontajan juonnot, mikä luonnollisesti ei ole mahdollista suorassa lähetyksessä. Padua korostaa, että suorassa lähetyksessä on hyvin tärkeää käydä

ennakkoon läpi ja varmistaa, että kaikilla on kaikki tarvittava, mitä he tarvitsevat lähetystä varten ja että kaikki on kunnossa ennen lähetyksen alkua (Padua, 2021).

Kuvauspäivät alkavat usein ajolistapalaverilla, jossa yleensä ohjaaja käy läpi tiimin kanssa päivän tapahtumat. Palaverin jälkeen eri tiimit menevät tekemään omia valmisteluja, jonka jälkeen alkavat harjoitukset. Live-ohjelmaa tehtäessä usein tekniset harjoitukset kuten kameraharjoitukset ja soundcheck saatetaan tehdä jo edellisenä päivänä riippuen tuotannon koosta. Jos kuvataan viikoittaista suoraa lähetystä, jossa asetelma on sama, mutta sisältö muuttuu, pääpaino on sisällön harjoittelussa ja tekniset harjoitukset tehdään siinä ohella. Teknisten harjoitusten jälkeen live-ohjelmaa tehtäessä on aina kenraaliharjoitus, eli viimeinen harjoitus ennen suoraa lähetystä. Tehtiin ohjelma suorana lähetyksenä tai ei, molemmat sisältävät harjoituksia ja lavasterakennuspäivän tai päivät, mutta suoraa lähetystä harjoitellaan aina jonkin verran enemmän (Nyroos, 2021). Johtopäätökseni tästä on se, että etukäteen nauhoitettavassa ohjelmassa kenraaliharjoitusta ei sen perinteisessä muodossa tehdä, koska jakson kuvaaminen kestää huomattavasti kauemmin ja ohjelmaa leikataan jälkikäteen, jolloin ohjelman kokonainen läpikäynti harjoitusmielessä ei ole järkevää eikä siihen ole aikaa.

Etukäteen nauhoitettavassa ohjelmassa miksaus eli raakaleikkaus tehdään reaaliajassa. Leikkausvaiheessa joitain kuvia saatetaan vaihtaa ja lähetyksiä lyhennetään. Kun kuvataan monella kameralla, kaikkien kameroiden kuvaa ei ole järkevää tallentaa, sillä raakaleikkaus on jo olemassa eikä niin monen kameran materiaalien läpikäyminen ole kannattavaa. Suomessa on tavallista, viihdetuotannoissa, että esimerkiksi vain puolet kameroista tallentavat koko ajan ja kaikista kameroista leikataan kuvaa itse miksausraidalle (Nyroos, 2021). Suorassa lähetyksessä harvemmin tallennetaan muiden kameroiden kuvaa yhtä paljon, sillä miksatu raita on se, joka lähetetään ulos televisiosta samalla hetkellä.

3.2.3 Jälkituotanto

Suorassa lähetyksessä ei luonnollisesti varsinaisia jälkitöitä ole. Lyytinen kertoo, että jälkityöt koostuvat lähinnä “puffeista” eli lyhyistä mainospätkistä, joissa mainostetaan seuraavaa jaksoa. Nämä pätkät kuvataan usein suoran lähetyksen päätyttyä, jonka jälkeen ne leikataan ja lähetetään eteenpäin kanavalle. Padua kertoo, että suoriin lähetyksiin saatetaan leikata mainospaikat uusiksi ja lyhentää, mikäli ohjelma on mennyt yliajalle. Ohjelmia näytetään usein uusintana, jolloin ohjelman täytyy mahtua sen uusintapaikalle ja tällöin sitä mahdollisesti joudutaan vähän lyhentämään. Myös jos ohjelmassa on ollut yleisöäänestys, lisää kanava usein siihen tiedon siitä, että äänestys ei ole enää voimassa. Kanava tekee päätöksen siitä, mitä pätkiä he haluavat suorasta ohjelmasta julkaista esimerkiksi sosiaalisessa mediassa tai suoratoistopalveluissa. Kanava tallentaa nämä suoraan lähetyksestä, joten varsinaista leikkaustyötä niissä ei ole (Padua & Lyytinen, 2021).

Etukäteen nauhoitettua ohjelmaa saatetaan leikata useita kuukausia ohjelman nauhoituksen jälkeen. Käsikirjoittajien työ ei pääty heti kuvauksiin vaan jatkuu vielä leikkausvaiheessa (Nyroos, 2021). On myös ohjelmia, jotka nauhoitetaan etukäteen mutta lähetyisaika on samalla viikolla, jolloin leikkaus täytyy hoitaa nopeasti.

3.3 Tuottajan haasteet monikameratuotannoissa

Tuottajalla on iso vastuu, oli kyseessä minkälainen televisiotuotanto tahansa. Hän on loppupeleissä vastuussa kaikesta ja hänellä on aina viimeinen sana sanottava ongelmatilanteissa. Tuottajan tehtävänä on pitää huolta siitä, että kaikki menee kuin on suunniteltu. Tässä luvussa käyn läpi, minkälaisia haasteita monikameratuotannoissa on yleisesti ja tuottajan näkökulmasta.

Lyytinen nimeää tekniikan yhdeksi haastavaksi tekijäksi monikameratuotannoissa. Monesti tekniikan kasaaminen ja rakentaminen aloitetaan nollassa, ellei kuvata esimerkiksi Ylen tai MTV:n studiolla, jossa fasilitetit ovat valmiina. Suoraa lähetystä tehtäessä, jos ilmenee odottamattomia ongelmia tekniikan kanssa, on se aina

haasteellinen tilanne. Monikameratuotanto on teknisesti niin iso järjestelmä, jossa on monta pientä palasta ja jos jossain ilmenee ongelma, voi se vaarantaa koko tuotannon. Suoraa lähetystä tehdessä tekniikan pettäminen aiheuttaa vielä isomman paineen, sillä ohjelma on saatava ulos ajallaan. Etukäteen nauhoitettavan ohjelman kuvauksissa tekniikan pettäminen on yhtä suuri ongelma kuin suorassa lähetyksessä, mutta paine ei ole yhtä iso, sillä kyseessä ei ole suora lähetys ja tilanteita pystytään kuvaamaan uudestaan, jos sille on tarvetta. (Lyytinen, 2021)

Padua kertoo, että riskienhallinta on tärkeää erityisesti monikameratuotannoissa mutta samalla haastavaa. Ennakoinnin tärkeyttä ei voi alleviivata liikaa. Erityisesti suoraa lähetystä tehdessä on tärkeää tarkistaa ja varmistaa, että tekniikka toimii ja kaikilla osa-alueilla on kaikki selvää ennen lähetystä. Riskienhallinta ja ennakointi on tärkeää, jotta yllättäviltä ongelmilta vältyttäisiin mahdollisimman paljon. Hyvästä ennakoinnista huolimatta ongelmia ilmenee väistämättä ja viime kädessä tuottaja on niistä vastuussa, ellei kukaan muu pysty niitä ratkaisemaan (Padua, 2021)

“Sellainen tietynlainen seisominen aina sit sen päätöksen takana, että okei mä päätin tänään näin ja jos se menee mönkään ja sit sitä ei muuta auta, kun vastata että no, mä tein päätökseni.” (Padua, 2021)

Paduan kommentti tiivistää mielestäni hyvin sen, että on tärkeää kantaa vastuu omasta tekemisestä erityisesti ongelmatilanteissa. Monikameratuotantoa tehdessä ilmenee aina ongelmia mutta ne on tehty ratkottaviksi.

Nyroos kuvailee osuvasti tuottajan työtä aamusta iltaan ongelmien ratkomiseksi. Hänen mielestään suurimpia haasteita tuottajalla monikameratuotannossa on pysyä rauhallisena ja ajatella loogisesti ongelman ilmentyessä. Tärkeää on ajatella ongelmat asioina ja pyrkiä olla käymättä ylikierroksilla. Nyroosin mielestä kokemus ja se, miten on uralla edennyt auttaa paljon tuottajan työssä. Kun henkilöllä on kokemusta jo alla useammasta eri työroolista, se auttaa luomaan uskoa häneen itseensä, siitä, että hän pärjää ja osaa työnsä. Tulkitsen tämän kommentin niin, että myös tuottajalle tulee eteen aika ajoin ongelmia, jotka tuntuvat ylitsepääsemättömiltä, jolloin paine niiden ratkaisemiseksi kasvaa entisestään. Tällöin on helppo nojata aikaisempaan työkokemukseen ja todeta, että kyllä tämänkin ongelman saa jotenkin ratkottua kuten aina on tapana.

“Pitää olla hyvä stressinsietokyky. Muuten sä hajoot siihen. Se haasteellisuus on monesti itsensä johtaminen ja luottaa siihen, että muut osaavat myös tehdä hyvin työnsä, niin se auttaa tosi paljon siinä, että onnistuu tuottajana.” (Nyroos, 2021)

Nyroos painottaa myös, että tuottajan on tärkeää osata delegoida asioita, jotta hän ei itse pala puhki, sillä työ on haastavaa ja vastuut ovat isot. Monikameratuotanto on iso kokonaisuus ja työryhmät ovat isoja. Tehtävää on niin paljon, että tuottajan on pakko osata jakaa vastuuta kollegoille, ettei kaikki kasaudu yhden henkilön niskaan. Isoa viihdeohjelmaa tehtäessä tuottajan on tärkeää osata pitää pää kylmänä ja pakka kasassa, jotta hän pystyy elämään myös normaalia elämää eikä vaan hukuttaa itseään töihin (Nyroos, 2021).

3.4 Onnistunut monikameratuotanto

Lyytisen mukaan onnistuneessa monikameratuotannossa on pysytty aikataulussa eikä suurempia myöhästymisiä tule. On tärkeää, että on onnistuttu harjoittelemaan ja suunnittelemaan ennakkoon mahdollisimman hyvin, ettei kuvauspäivänä aikaa mene turhaan säätöön hukkaan. Live-on-tapessa myöhästyminen on studioyleisön kannalta ikävää, sillä ylimääräinen odottelu laskee väistämättä jonkin verran tunnelmaa Lyytinen korostaa ennakkosuunnittelun tärkeyttä ja mainitsee myös että ohjelmalla on rauhallinen, selkeä ja johdonmukaisesti johtava ohjaaja, sillä ohjaaja on kuitenkin taiteellisessa päävastuussa ohjelman teossa.

“Sehän on niinkun ohjaajan show, että tuottaja lähinnä istuu siellä takarivissä (kuvauksissa) ja tarkkailee, että ohjelman sisältö on sellaista, kun on suunniteltu. Jos kaikki menee hyvin niin silloin tuottajan tehtävä on vain olla kiitollinen ja nauttia showsta ja ikään kuin tavallaan päältä katsoa, että kaikki menee niinkuin pitää” (Lyytinen, 2021).

Paduan on samaa mieltä, että aikataulussa pysyminen on tärkeää. Hän kertoo, että viihdeohjelman tekemisessä on kyse myös bisneksestä, niin tärkeää on, että kanava ja yhteistyökumppanit ovat tyytyväisiä, katsojalukutavoitteet saavutetaan ja budjetissa on pysytty. Padua korostaa myös tiimin tärkeyttä: kun kaikki tiimin jäsenet antaa oman panoksensa ja jopa vähän enemmän, tulee siitä iloinen olo hänelle itselleen ja koko tiimille. Muiden ilo on palkitsevaa nähdä (Padua, 2021).

“Voicen livelähetyksiä on ihan todella mahtavaa tehdä kun siellä on niin hieno tiimi ja kaikki jotenkin antaa aina enemmän. Joku on lisännyt tänne jotain tai sä yllätyt kun bändi on tehnyt taustamusiikkeja omalla ajallaan, koska ne halua et se kuulostaa vielä hienommalta tai samoin visuaalinen tiimi tai vaikka jostain esiintymisasusta tulee sellainen “vau mikä asu” -fiilis.” (Padua, 2021)

On tärkeää, että ohjelman sisältö vastaa sitä, mitä kanava on tilannut. Nyroos kertoo, että aina mennään sisältö edellä, mutta varsinkin monikameratuotannoissa on tärkeää, että se näyttää visuaalisesti hyvältä ja että se on teknisesti onnistunut. Monikameratuotannoissa pienemmätkin ongelmat kasvavat isoiksi helposti, sillä työryhmät ovat todella isoja.

Nyroos tiivistää, että tasapaino sen välillä, että suunnitelmat toteutuu ilman suurempia myöhästymisiä tai teknisiä haasteita, määrittää pitkälti onko tuotanto onnistunut. (Nyroos, 2021)

“Tosi pitkälti vaan se, että se on saatu hyvin maaliin ja ihmiset ei ole ihan yliväsyneitä, koska ne on tosi rankkoja päiviä. On tää rankkaa työtä muutenkin mutta kyllä studiotuotannot on tosi raskaita settejä. Super hauskoja, mutta rankkoja.” (Nyroos, 2021)

4 YHTEENVETO JA KESKUSTELU

4.1 Yhteenveto tutkimustuloksista

Suoran lähetyksen ja etukäteen nauhoitetun viihdeohjelman tekeminen on pitkälti hyvin samanlaista, sillä molemmat ovat monikameratuotantoja, joten peruspilarit ovat samat. Kuten tutkielmassani on ilmennyt, eroavaisuuksia näiden ohjelmien välillä on kuitenkin olemassa.

Suoran lähetyksen tekemiseen tarvitaan aina motiivi: vaatiko ohjelman luonne tai formaatti sen suorana lähettämistä? Haastattelemieni tuottajien mukaan yleisimpiä motiiveja ovat kanavan halu luoda ohjelmasta ikään kuin tapahtuma, yleisöäänestys tai

jokin muu interaktio katsojien kanssa tai ajankohtaisuus. Lisäksi on olennaista miettiä tuoko suoran lähetyksen luoma jännityselementti tarpeeksi lisää ohjelmaan, jotta se olisi järkevää toteuttaa suorana lähetyksenä

Iso syy, minkä takia Suomessa tehdään enemmän viihdeohjelmia “live-on-tape” -tyyliin on kustannukset. Etukäteen nauhoitetun ohjelman tekeminen on huomattavasti kustannustehokkaampaa, kun ohjelma voidaan kuvata lyhyemmässä ajassa, jolloin muun muassa studio- tai kalustevuokrat ja henkilöstökulut ovat luonnollisesti pienempiä.

Vaikka “live-on-tape” -ohjelmat nauhoitetaan etukäteen, pyritään ne kuvaamaan mahdollisimman pitkälti kuin se olisi suora lähetys, jotta illuusio suorasta lähetyksestä säilyisi mahdollisimman hyvin. Yksi iso tekijä, jolla live-tunnelmaa luodaan, on kuvauksissa paikalla oleva studioyleisö. Yleisön läsnäolo on myös yksi syy, miksi uusintaottoja vältetään, vaikka siihen olisi mahdollisuus, jotta heiltä saadaan aito reaktio nauhalle.

Suoran lähetyksen ja etukäteen nauhoitetun ohjelman työmäärä on usein sama, mutta painopiste mitä milloinkin tehdään, vaihtelee. Riippuen tuotannosta ja formaatista “live-on-tape” -ohjelmassa kaiken ei välttämättä tarvitse olla valmista kuvauksiin mennessä vaan esimerkiksi inserttejä pystytään tehdä vielä kuvausten jälkeen. Suoraa lähetystä tehtäessä kaiken pitää olla täysin valmista lähetyspäivänä. Monesti suoran lähetyksen esituotanto saattaa alkaa aikaisemmin kuin etukäteen nauhoitettavan ohjelman, sillä jälkimmäistä käsikirjoitetaan ja muokataan vielä leikkausvaiheessa. Tämä on toki ohjelma- ja formaattikohtaista.

Etukäteen nauhoitettavan ohjelman jakson kuvaus kestää yleensä kauemmin kuin suora lähetys, koska halutaan varmistaa, että materiaalia saadaan tarpeeksi, jotta sieltä saadaan mukaan jaksoon parhaat palat. Lavasteiden siirtämisessä voi kestää kauemmin, sillä suoran lähetyksen painetta ei ole. Jaksoja kuvataan usein myös useampi päivässä, kun taas suoraa lähetystä tehdään yksi jakso kerrallaan. “Live-on-tape” -ohjelmaa ei tarvitse harjoitella samalla volyyymilla, kuin suoraa lähetystä, sillä ohjelmaa tullaan leikkaamaan ja lyhentämään jälkituotantovaiheessa. Suorassa lähetyksessä ei luonnollisesti ole

varsinaisia jälkitöitä, kun taas etukäteen nauhoitettuja ohjelmia saatetaan leikata ja työstää useita kuukauksia nauhoituksen jälkeen.

Monikameratuotantojen isoimpia haasteita tuottajan näkökulmasta ovat muun muassa tekniikka, ennakointi, riskienhallinta ja delegointi. Monikameratuotannot ovat isoja kokonaisuuksia, joissa pienikin ongelma voi vaikuttaa koko tuotannon etenemiseen. Mikäli ennakoidussa on onnistuttu ja kuvauksista on selvitty ilman suurempia myöhästymisiä ja ongelmia, on monikameratuotanto tuottajan näkökulmasta onnistunut. Tärkeää on myös pysyä budjetissa ja että kanavan tavoitteet katsojaluvuista on saavutettu ja kaikki osapuolet ovat tyytyväisiä lopputulokseen.

4.2 Keskustelu

Tässä kappaleessa käyn läpi omia ajatuksia tutkimuksestani. Tutkimuskysymykseni olivat miten suoran lähetyksen ja etukäteen nauhoitetun ohjelman tekeminen eroavat toisistaan ja mitkä vaikuttavat päätökseen siitä, tehdäänkö ohjelma suorana lähetyksenä vai ei. Tavoitteenani oli saada selkeyttä ja konkretiaa millaista kummankin ohjelman tekeminen todellisuudessa Suomessa on ja millaisia tyypillisiä piirteitä niillä on.

Tutkimuksen lopputulos osoitti minulle sen, että molemmat ohjelmat ovat monikameratuotantoja ja teknisesti hyvin samankaltaisia ja isoja tuotantoja. Molemmissa on iso työryhmä ja paljon tekniikkaa eli vaikka toteutustapa on eri, molemmat ohjelmatyypit ovat isoja konsepteja ja vaativat paljon työtä. Kun mietitään, toteutetaanko ohjelma suorana lähetyksenä, tiesin jo ennen tutkimuksen aloittamista, että kyseessä on kustannuskysymys. Se, mitä en ollut tullut ajatelleeksi ja minkä tämä tutkimus osoitti, ettei se ole ainoa syy ja että ohjelman tekotapaan tarvitaan aina järkeenkäypä motiivi. Padua nosti esiin, kuinka kanava haluaa usein tehdä suorasta lähetyksestä ikään kuin tapahtuman. Tämä oli mielestäni kiinnostava aspekti enkä ollut tullu sitä ajatelleeksi aikaisemmin. Katsojien interaktio ohjelman kanssa mielestäni tukee ajatusta siitä, että ohjelma olisi samalla isompi tapahtuma, sillä se saa katsojan tuntemaan itsensä osalliseksi ohjelmaa, tapahtumaa. Varsinkin silloin, kun katsoja tosissaan pääsee vaikuttamaan jollain tavalla ohjelman sisältöön. Vaikka suoraa

lähetystä pidetään television kuningaslaajina, ei etukäteen nauhoitettu ohjelma ole yhtään sen pienempi tai “heikompi” kuin suora lähetys. Sisältö on tärkein asia televisio-ohjelmaa tehdessä, ei toteutustapa.

Tutkimuksen aikana olen myös ymmärtänyt studioyleisön tärkeyden viihdeohjelmissa. Etukäteen nauhoitetuissa ohjelmissa mielestäni studioyleisön läsnäolo on ehkä vieläkin tärkeämpää, sillä suoran lähetyksen jännityselementin ollessa poissa, studioyleisön reaktioilla on entistä suurempi merkitys ohjelman sisällössä. Jos jokin asia tai kommentti ei ohjelmassa saa suurta tai erikoista reaktiota ohjelmassa, leikataan se todennäköisesti pois. Voisi siis sanoa, että etukäteen nauhoitetuissa ohjelmissa paikalla oleva studioyleisö toimii ohjelman raakaleikkaajana. Suorassa lähetyksessä studioyleisön läsnäolo tukee entistä enemmän kanavan tavoittelemaa “eventmäisyyttä.”

Puhuttaessa etukäteen nauhoitetun ja suoran lähetyksen eroista eri työvaiheissa on tutkimattakin selvää, että suorassa lähetyksessä ei juuri jälkitöitä ole. Pieniä muutaman tunnin leikkaustöitä saattaa olla, mutta ei sen suurempia. Nyroos tiivistä hyvin, että molemmissa työmäärä on sama, mutta painopiste milloin ja mitä mitäkin tehdään, on eri, sillä etukäteen nauhoitettua ohjelmaa työstetään paljon vielä kuvauksien jälkeen eikä kaiken tarvitse olla valmista kuvauksiin mennessä. Lyytinen taas sanoi, että etukäteen nauhoitettua ohjelmaa lähdetessä kuvaamaan, paketin täytyy olla valmiimpi. Vaikka tässä on kaksi täysin eri näkemystä asiasta, analysoidessani tuloksia tajusin, että molemmat näkemykset pitävät paikkansa. Se riippuu täysin ohjelmasta ja formaatista, että miten sitä tehdään. Johtopäätökseni tästä on se, että kaikkia suoraa lähetyksiä tai etukäteen nauhoitettuja ohjelmia ei voi pistää samaan muottiin ja kategorisoida täysin esimerkiksi että “näin teet live-on-tape -ohjelman” vaan se on aina ohjelmakohtaista.

Etukäteen nauhoitettua ohjelmaa tehdään monta jaksoa päivässä, ja 40 minuutin “live-on-tape” -jakson kuvaamiseen saattaa mennä helposti 2–3 tuntia. Suoraa lähetystä harjoitellaan ja erilaisia harjoituksia tehdään pitkään ennen itse lähetystä. Kuvauspäivien sisältö on hyvin erilainen, vaikka molemmissa päivät ovat pitkiä ja molemmat ovat monikameratuotantoja. Tämä on mielestäni mielenkiintoinen huomio ja

juuri sellainen asia, mikä tutkimuksen yksi tavoitteistani oli: löytää eroja ja konkretiaa näiden ohjelmatyyppien väliltä.

Olen tutkimukseni myötä saanut lisää ymmärrystä sekä yleisesti monikameratuotannoista ja mitä monikameratuotannon toteuttamiseen kuuluu. Enemmän tämä on kuitenkin avannut minulle syitä ja motiiveja kaikkien päätöksien takana, joita näissä tuotannoissa joutuu tekemään. Koen, että tämän tutkielman tekemisestä tulee olemaan itselleni paljon hyötyä myöhemmin työelämässä, toivottavasti monikameratuotantojen parissa

LÄHTEET

- Gates, Richard, 2013 *Production Management for Film and Video*, Focal Press
Luettavissa: <https://ereader.perlego.com/1/book/1623957/7>
- Jacobson, Mitch, 2012, *Mastering Multicamera Techniques*, Focal Press
Luettavissa: <https://ereader.perlego.com/1/book/1621902/37>
- Jukola Art Community, 4.11.2021, *The five stages of TV production*
Lueattavissa:
<https://www.jukolart.us/producing-for-tv/a-the-five-stages-of-tv-production.html>
(viitattu: 11.11.2021)
- Kentala, Ida, 2019, *Filmproducentens arbetsbelastning*. Opinnäytetyö.
Yrkeshögskolan Arcada
- Kuutiomedia, julkaisuaika tuntematon, *Tyonkuvat*
Luettavissa: <http://www.kuutiomedia.com/tyonkuvat/> (viitattu 5.11.2021)
- Leroux, Alexandra, 2015, *CuePilot-ohjelma musiikkiohjelmien monikameratuotannoissa*.
Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu
- Millerson, Gerald, 1994, *Effective Tv Production*, Focal Press
- Moisio, Markus 2015, *Monikameratuotannon suunnittelu ja toteutus St. Michel Summerfest tapahtumaan*. Opinnäytetyö. Mikkelin Ammattikorkeakoulu
- Sarajärvi Anneli & Tuomi Jouni, 2009, *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*,
Tammi
- Saturday Night Live, 30.01.2019, *Creating Saturday Night Live: Cue Cards*.
Katsottavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=3djg59JUrmc>. Youtube
-videopalvelu. (viitattu: 30.11.2021)
- Spohr, Susan J & Clark, Barbara & Higginbotham, Dawn & Bakhru, Kumari, 2019,
The Guide to Managing Postproduction for Film, TV and Digital Distribution, Focal
Press
Luettavissa: <https://ereader.perlego.com/1/book/1557712/6>

Taarasti, Nella, 2016, *Monikameraohjaajan ja kuvaussihteerin yhteistyö Elämä Lapselle -konsertissa 2015*. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu

TechTarget, viimeksi päivitetty 2007, *Best practice* Luettavissa:
<https://searchsoftwarequality.techtarget.com/definition/best-practice>
(viitattu: 10.11.2021)

Tracy, Sarah J, 2019, *Qualitative Research Method*, Wiley Blackwell

Zellt, Herbert, 2003, *Television Production Handbook, Eight edition*, San Francisco State University, Thomson Wadsworth

Haastattelut

Lyytinen, Sonja, 2021. Tuottaja. FremantleMedia Finland. Haastattelu: 28.1.2021

Nyroos, Jenny, 2021. Vastaava tuottaja. EndemolShine Finland. Haastattelu:
16.11.2021

Padua, Sanna, 2021. Vastaava tuottaja. ITV Studios Finland. Haastattelu: 28.1.2021

